

ריבית?! ואלא בעל כרחך דלא קאכיל ריבית, ואין הפסד ליתומים אם לא נזדקק להם עד שיגדלו, ומכל מקום קתני במשנתנו שנזקקין לנכסי היתומים, וקשה, שהרי אין⁽⁹⁾ נזקקים⁽¹⁰⁾ כשאין להם הפסד.

ומפרשינן לקושיין: בשלמא לרבי יוחנן שסובר שנזקקים ליתומים להגבות לאשה כתובתה לא קשה מהמשנה, דמוקי לה [יעמיד משנתנו] בכתובת אשה, ועל כן נזקקים. אלא לרב אסי שסובר שאף לכתובת אשה אין נזקקים, אלא רק לבעל חוב שנוטל ריבית, קשיא ממשנתנו מדוע נזקקים, כיון

שבעל כרחך מדובר בבעל חוב שאינו נוטל ריבית!?

אמר לך רבי אסי: ולרבי יוחנן מי ניהא משנתנו?! והרי מה שתירצנו לשיטתו שבמשנתנו מדובר בכתובת אשה, אי אפשר. שאם כן מדוע מכריזים ואין נותנים לאשה מיד על פי שומת הבית דין, ומי שבקינן [וכי ראוי להניח] שיתנו היתומים מזוני — עד שיעבור זמן ההכרזה ותגבה האשה כתובתה — דודאי קא מפסדא ליתומים, ונקטינן [ואנו תופשים] ריוח שיש ליתומים על ידי הכרזה, דלא ידעינן אי מרווחינן בזה שאנו

של זמן ההכרזה.

9. הקשה השיטה מקובצת [כא ב, ד] הרי הדין שאין גובים מיתומים אלא כשריבית אוכלת זה רק ביתומים קטנים, ואולי המשנה מדברת ביתומים גדולים ומה קושיית הגמרא על רב אסי.

ותירץ על פי דברי התוספות, שזה שנקט התנא שום היתומים דוקא, היינו להשיע שאף על פי שהם יתומים אין דינם כהקדש, והרי יתומים שמבואר בגמרא בגיטין שדינם כהקדש זה רק יתומים קטנים, ואם כן, מוכח שהמשנה מדוברת ביתומים קטנים.

והשפת אמת כתב שלדעת הרמב"ם מובנת קושיית הגמרא, שהרי לדעת הרמב"ם בשאר אדם לא מכריזים שלשים יום, ואם כן, המשנה שהצריכה ביתומים שלשים יום מדברת רק ביתומים קטנים ובהם צריך שלשים יום, אך יתומים גדולים דינם כשאר אדם ולא צריך להכריז שלשים יום אלא רק כפי ראית עיני הדיין.

10. דעת רש"י בכתובות [פז א] שגם כשמוכרים

מהיתומים כמו חוב שיש בו ריבית.

והמגיה ביאר שהספק הוא באופן שצריך עדים להוכיח שלא היה רווח מעיסקא, ואם כן, יש הפסד ליתומים כשהעיסקא לא מרויחה והם יצטרכו לשלם את הרווח כי אין להם עדים שלא הרויחו.

עוד הוסיף המגיה שהספק הוא רק כשהתחייב האב בפירוש שתמשיך העסקה גם אחרי מותו. אך אם לא התחייב מפורש הרי לדעת הרבה פוסקים כשמת האב בטלה העיסקא והיתומים אינם צריכים לשלם את הרווח על הזמן שאחרי מיתת האב.

וכתב השפת אמת שאם נאמר שחוב בעיסקא גם גובים מהיתומים כיון שבלי זה הם מפסידים, אם כן, יכלה הגמרא לתרץ שמדובר בבעל חוב ישראל והוא גובה ריבית על ידי היתר עיסקא.

ותירץ השפת אמת שאם זה חוב בעיסקא הרי יקבל המלוה את הרווח גם על זמן ההכרזה כיון שהוא כמו שותף, ומבואר בגמרא שבאופן שישלמו היתומים ריבית על זמן ההכרזה לא מכריזים כיון שהרווח מההכרזה הוא ספק והנזק של הריבית הוא ודאי, והוא הדין בחוב בעיסקא לא עושים הכרזה כיון שמפסידים את הריבית